

DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2026-85-99>

УДК 336.74:004.738.5:339.923

КРИПТОАКТИВИ У СХІДНІЙ ЄВРОПІ МІЖ ДЕТІНІЗАЦІЄЮ, ІННОВАЦІЯМИ ТА РЕГУЛЯТОРНОЮ ІМПЛЕМЕНТАЦІЄЮ MICA

CRYPTO-ASSETS IN EASTERN EUROPE: BETWEEN MARKET FORMALIZATION, INNOVATIONS, AND MICA REGULATORY IMPLEMENTATION

Краснова Ірина Вікторівна

доктор економічних наук, професор,
Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана
ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-4507-6629>

Литвиненко Олексій Костянтинович

доктор філософії з економіки, доцент,
Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана
ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-4331-7705>

Литвиненко Ілля Андрійович

студент,
Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана
ORCID: <https://orcid.org/0009-0005-1092-3364>

Krasnova Iryna, Lytvynenko Oleksii, Lytvynenko Illia
Kyiv National Economic University named after Vadym Hetman

У статті досліджено вплив імплементації Регламенту ЄС (MiCA) на ринки криптоактивів Східної Європи з фокусом на Литву, Польщу та Україну. Обґрунтовано, що в умовах інфляційного тиску, макроекономічної нестабільності та воєнних шоків віртуальні активи виконують не лише інноваційну, а й стабілізаційну функцію, забезпечуючи збереження вартості, транскордонні перекази й фінансову мобільність. Розглянуто питання узгодження процесів легалізації, технологічного розвитку, фінансового моніторингу. На основі порівняльного та інституційного аналізу показано, що нові регуляторні вимоги одночасно посилюють формалізацію ринку, підвищують рівень прозорості та захисту споживачів, але й збільшують комплаєнс-витрати та бар'єри входу для малих провайдерів. Аналіз практики ЄС показав, що жорстка модель звужує ринок, а модель відтермінування формує дисбаланси. Запропоновано гнучку модель імплементації для України засновану на пропозиційності, поступовості та передбачуваності регуляторних вимог.

Ключові слова: MiCA, криптоактиви, віртуальні активи, детінізація, інновації, регулювання, комплаєнс-витрати, крипторинки, стейблкоїни, Східна Європа, RegTech.

This article examines the impact of the MiCA Regulation on crypto-asset markets in Eastern Europe, focusing on Lithuania, Poland, and Ukraine, and evaluates the regulatory trade-off between market formalization, innovation capacity, and compliance costs. The study is based on comparative and institutional analysis and is set against global crypto flows, showing that Eastern Europe, especially Ukraine, has one of the highest levels of crypto adoption per capita. In the region, virtual assets serve not only as innovative financial instruments but also as practical means of value preservation, cross-border transfers, and financial mobility under inflationary pressure, macroeconomic instability, and wartime shocks. The methodological analysis demonstrates that MiCA substantially improves financial transparency, consumer protection, and overall institutional trust, but at the same time increases operational obligations and entry barriers for small and medium-sized providers. This creates a serious risk of unwanted market concentration and may push part of the local legal segment into less competitive positions. The study also shows that the effects of regulation depend heavily on transitional regimes. For instance, rigid and short adaptation periods can accelerate consolidation, while excessive postponement may generate legal uncertainty and structural imbalances. For Ukraine, where the legal framework for virtual assets remains incomplete, simple transposition of Eastern Europe rules without adaptation to domestic economic conditions may intensify shadow-

market activity. To mitigate these risks, the paper proposes a flexible implementation model based on proportionality, gradualism, and predictable compliance rules, including a moderate transition period and phased regulatory requirements. The findings indicate that effective crypto regulation should balance legalization, innovation, and financial security while preserving the competitive viability of the legal market and supporting sustainable economic development and European regulatory convergence.

Keywords: MiCA, crypto-assets, virtual assets, de-shadowing, innovations, regulation, compliance costs, crypto market, stablecoins, Eastern Europe, RegTech.

Постановка проблеми. Еволюція глобальної фінансової системи останніх п'ятнадцяти років нерозривно пов'язана зі стрімким розвитком технології розподіленого реєстру та віртуальних активів. Від нішевого експерименту криптоактиви перетворилися на вагомий сегмент цифрової фінансової інфраструктури, що обслуговує транскордонні потоки капіталу, формує нові бізнес-моделі та охоплює як роздрібних, так і інституційних учасників. Водночас таке розширення супроводжується зростанням системних, правових та комплаєнс-ризиків. Довгий час реакція міжнародної спільноти залишалася фрагментованою, у юрисдикціях застосовувалися різні підходи – від заборонного до часткового включення в чинні режими регулювання. Така асиметрія посилювала правову невизначеність і створювала передумови для юрисдикційного арбітражу. Спроби регулювання криптовалюти ілюструють виклики, з якими стикаються державні структури, а нейтральна позиція багатьох країн часто зумовлена саме відсутністю виробленого законодавства [1, с. 94].

У ЄС тривалий час також домінував розрізнений підхід, обмежений протидією відмиванню коштів. Переломним моментом стало ухвалення Регламенту про ринки криптоактивів (MiCA), що є центром Європейської стратегії цифрових фінансів. Цей акт, що набув чинності наприкінці 2024 року, запровадив першу комплексну наднаціональну регуляторну рамку, яка класифікує активи, встановлює вимоги до емітентів та запроваджує ліцензування [2]. Для країн Східної Європи та України імплементація MiCA становить комплексний макроекономічний виклик. Для України криптоактиви є інструментом хеджування інфляції та забезпечення фінансової мобільності, а в умовах війни вони стали елементом альтернативної інфраструктури для переміщення коштів і акумулювання допомоги. Саме в цьому контексті постає ключова наукова проблема – оптимізація регуляторного навантаження задля виведення індустрії з тіні без придушення її технологічної динаміки.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблеми правового регулювання крипто-

активів та їхньої інтеграції у фінансові системи останніми роками перебувають у центрі активних наукових дискусій. У зарубіжних дослідженнях увага акцентується на інституційних та ринкових аспектах розвитку цифрових активів. Зокрема, Ferreira та Sandner аналізують стратегічний пошук Європейським Союзом оптимальних рішень щодо визначення місця криптоактивів у структурі сучасної фінансової системи [3]. Еволюцію криптовалют від технологічних інновацій до повноцінних економічних інструментів детально описують Jiang, Li та Wang [4], тоді як Papadimitriou, Gogas та Gkatzoglou досліджують динаміку формування крипторинку через призму теорії комплексних мереж [5]. Крім того, Cuomo, Sica та Torando пропонують інноваційні обчислювальні методи для фінансового моделювання цього сегмента [6].

Окремий масив досліджень присвячений оцінці регуляторного впливу на стабільність ринку. Conlon, Corbet та Oxley зазначають, що нові регуляторні сигнали здатні спричинити тимчасову дестабілізацію криптоактивів [7]. У цьому контексті Venson, Chinnaswamy та співавтори наголошують, що впровадження регламенту MiCA має на меті збалансувати захист інвесторів із розвитком інновацій, водночас мінімізуючи ризики незаконних транзакцій [8]. Zetzsche, Annunziata, Arner та Buckley розглядають MiCA як фундаментальний елемент ширшої цифрової фінансової стратегії ЄС [9], що підтверджується також у працях Adamuk B. та Adamuk O., які акцентують увагу на інституціоналізації сектору [10].

На національному рівні українські дослідники фокусуються на практичних аспектах адаптації вітчизняного законодавства. Зокрема, А. С. Нанавов та М. О. Близнюк аналізують перспективи впровадження європейських норм та їхній вплив на обіг стейблкоїнів і фінансову стабільність [11]. Питання правового регулювання криптовалют у глобальному та європейському вимірах з позицій національних інтересів України досліджує Є. Височин [12], а В. А. Мухін деталізує механізми інтеграції цифрових активів у правове поле [13]. Додатково А. Цветков узагальнює міжна-

родний досвід правозастосування в контексті вітчизняних реалій [14].

Незважаючи на значне теоретичне підґрунтя, більшість існуючих праць зосереджена переважно на правових чи податкових нюансах. Питання компаративного аналізу економічних наслідків різних моделей імплементації МіСА для країн Східної Європи залишаються вивченими недостатньо. Для України, враховуючи високу інтенсивність використання криптоактивів та стратегічний курс на євроінтеграцію, подолання цієї наукової прогалини є критично актуальним, що й визначає доцільність даного дослідження.

Виділення невирішеної частини загальної проблеми. Недостатньо опрацьованим залишається питання узгодження процесів правової формалізації ринку віртуальних активів, фіскальної політики та фінансового нагляду без втрати комерційної привабливості легального сегмента. Саме ця невирішена наукова проблема набуває особливого значення для України як країни з високим рівнем криптоактивності, значною часткою неформального обігу та потребою адаптації до стандартів МіСА в умовах євроінтеграції.

Мета статті. Метою статті є оцінка впливу різних режимів імплементації МіСА на крипторинку Східної Європи на прикладі Литви, Польщі та України, а також обґрунтування адаптаційної моделі регуляторного переходу для країни з урахуванням балансу між детінізацією, інноваціями та комплаєнс-витратами.

Методологія дослідження. У дослідженні поєднано кількісні та якісні методи аналізу. Глобальний і регіональний контекст оцінено на основі аналітичних звітів Chainalysis за 2023–2025 рр. та показників Глобального індексу прийняття криптовалюти. Реакцію ринку на події, пов'язані з МіСА, проаналізовано з використанням підходу аналізу подій з опорою на наявні емпіричні дослідження. Інституційний та порівняльно-правовий аналіз використано для зіставлення моделей імплементації МіСА в країнах ЄС та оцінки перспектив їх адаптації в Україні.

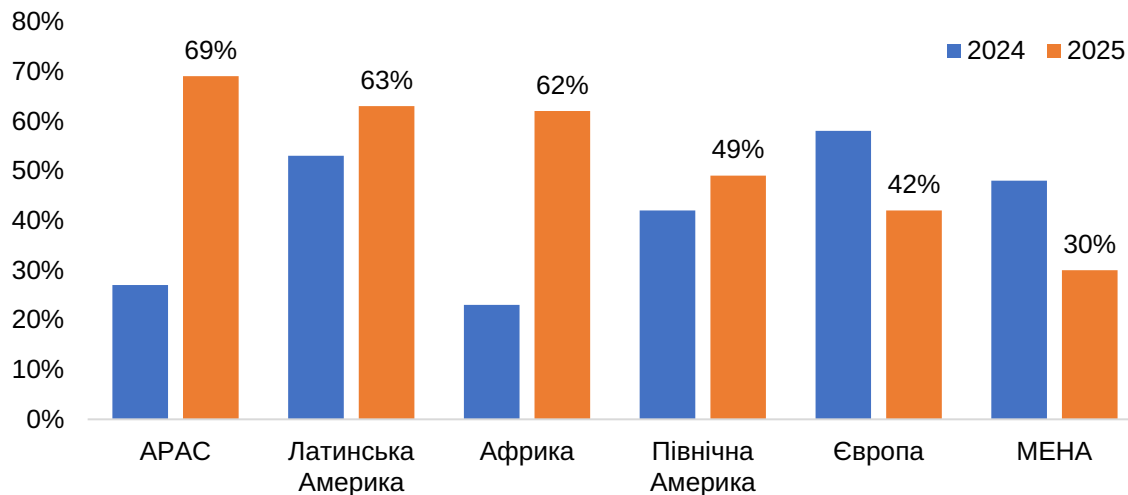
Виклад основного матеріалу дослідження. Згідно з аналітичними даними Chainalysis, глобальний ринок криптоактивів у 2024–2025 роках продовжує стрімко зростати, демонструючи рекордні обсяги транзакцій [15]. Водночас Європейський континент зберігає вагомий позиції за абсолютними обсягами руху капіталу. Країни Європи зафіксували надходження на рівні понад 2,6 трлн дол.

США, що відповідало приросту на 42 % [15].

Висока інтенсивність залучення капіталу в регіоні супроводжується нерівномірним розподілом активності між різними сегментами ринку. Для детальнішого розуміння поточної архітектури криптоекономіки та визначення місця окремих територіальних одиниць у цій структурі доцільно розглянути розподіл глобальної криптоактивності за макрорегіонами (рис. 1).

Сучасна географія криптоактивності формується під впливом не лише традиційних фінансових центрів, а й регіонів із високою інтенсивністю масового прийняття цифрових активів. У цьому контексті Східна Європа постає унікальним феноменом, оскільки, за даними Chainalysis, країни цього регіону демонструють одні з найвищих у світі показників криптоактивності на душу населення [15]. Популярність віртуальних активів тут зумовлена не стільки класичними інвестиційними стратегіями, скільки потребою в адаптації до макроекономічної та політичної нестабільності. В умовах девальвації національних валют, жорстких валютних обмежень та обмеженої довіри до традиційних банківських інститутів цифрові активи трансформувалися у надійний інструмент збереження капіталу та здійснення транскордонних переказів. Така регіональна специфіка створює виклики для формування збалансованого регуляторного середовища, де заходи щодо обмеження тіньового сектору не мають нівелювати доступ суб'єктів вразливих економік до дієвих інструментів фінансового виживання.

Україна є одним із найбільш показових прикладів у межах окресленої регіональної конфігурації. Станом на початок 2026 року вітчизняний ринок криптоактивів характеризується певною асиметрією: попри стабільно високий рівень залученості населення, інституційна зрілість ринку залишається недостатньою через відсутність повноцінного режиму легальної авторизації постачальників відповідних послуг. Незважаючи на геополітичні виклики, наслідки пандемії та шоки повномасштабної війни, Україна утримує лідерство у світовому криптопросторі. Позиції країни у Глобальному індексі прийняття криптовалюти (Global Crypto Adoption Index) підтверджують стійкість цієї тенденції, де у 2023 році вона посідала 5-те місце [16], у 2024 році – 6-те [17], а у 2025 році зафіксувалася на 8-й позиції в абсолютному рейтингу [15]. На наш погляд, таке зміщення свідчить не про внутрішню регресію, а про загострення гло-

Рис. 1. Темпи приросту загального обсягу транзакцій на ринку криптоактивів

Джерело: сформовано авторами на основі [15]

бальної конкуренції та розширення географії використання віртуальних активів у світі.

Деталізований аналіз субіндексів 2025 року дозволяє чітко ідентифікувати структуру українського ринку. Зокрема, 4-те місце за обсягом роздрібних транзакцій на централізованих біржах (CEX) вказує на високу активність приватних користувачів, малого бізнесу та волонтерських ініціатив [15]. Водночас 6-те місце за інституційною активністю на CEX та 8-ма позиція за рівнем залученості до децентралізованих фінансів (DeFi) підтверджують збалансованість ринку, що гармонійно поєднує роздрібний, корпоративний та децентралізований сегменти. Особливу аналітичну цінність мають показники ончейн-активності, скориговані на чисельність населення, що виводить Україну та інші країни Східної Європи у групу беззаперечних світових лідерів.

Дані таблиці 1 підтверджують формування у Східній Європі специфічної моделі поши-

рення віртуальних активів. Її характерною рисою є висока інтенсивність використання цифрових інструментів у державах із перехідною економікою, які демонструють значні обсяги як роздрібних, так і інституційних транзакцій. Водночас спостерігається суттєвий інституційний розрив: попри провідні позиції у міжнародних рейтингах, станом на лютий 2026 року в Україні досі не створено публічного реєстру ліцензованих постачальників послуг віртуальних активів (VASP). Повноцінне впровадження режиму авторизації, передбаченого Законом № 2074-IX, гальмується через відсутність необхідних змін до Податкового кодексу [18].

Унаслідок такої регуляторної паузи легальний ринок послуг залишається фактично заблокованим, а основний масив операцій зосереджується у нерегульованому сегменті: на P2P-платформах, у приватних обмінних пунктах та через децентралізовані біржі (DEX). Масштаби цього явища є значними:

Таблиця 1

Топ країн за рівнем прийняття криптовалюти, скоригованим на чисельність населення у 2025 році

Позиція у світі	Країна	Субіндекс роздрібних CEX-транзакцій	Субіндекс загальних CEX-транзакцій	Субіндекс DeFi	Субіндекс інституційних CEX-транзакцій
1	Україна	1	1	4	1
2	Молдова	2	2	14	2
3	Грузія	4	5	5	8
7	Латвія	16	12	7	10
11	Естонія	29	13	11	6

Джерело: сформовано авторами на основі [15]

за експертними оцінками, обсяг криптоактивів у власності резидентів України наближається до 50 млрд доларів США [19], а оборот профільних компаній лише за перше півріччя 2025 року, згідно з даними НБУ, склав близько 7 млрд доларів США [20]. Відсутність адекватного державного нагляду призводить до глибокої дисоціації між фактичними масштабами ринку та рівнем його податкового й інституційного охоплення.

Поширення віртуальних активів поза межами регуляторного поля суттєво підвищує ризики їх експлуатації у тіньових та протиправних схемах. Регуляторні прогалини й недостатня імплементація процедур фінансового моніторингу створюють умови для обходу контролю за походженням коштів. Додатковим дестабілізуючим чинником є використання криптовалют у діяльності, що загрожує національній безпеці, а також масове залучення «грошових мулів» (money mules) – осіб, які за винагороду передають власні рахунки для транзиту коштів сумнівного походження. У сукупності це девальвує ефективність системи AML/CFT (протидії відмиванню доходів та фінансуванню тероризму) і актуалізує потребу в розбудові прозорого, контрольованого ринку. Критичність зазначених ризиків зумовлена глибоким проникненням цифрових активів в економіку України під впливом комплексу макроекономічних та інституційних чинників (рис. 2).

У країнах із перехідною економікою, зокрема в Україні, традиційно низький рівень довіри до банківських інституцій стимулює попит на альтернативні інструменти збереження вартості. У таких умовах віртуальні

активи, передусім стейблкоїни з прив'язкою до долара США, стали ефективним засобом хеджування інфляційних та девальваційних ризиків [11; 12]. Популярність цих інструментів посилилася через валютні обмеження воєнного стану. Криптоактиви почали активно використовувати для транскордонних переказів, розрахунків малого та середнього бізнесу, а також для акумулювання благодійної допомоги [11; 12; 15]. Отже, в Україні віртуальні активи набули не лише інвестиційного чи спекулятивного значення, а й перебрали на себе важливу адаптаційну функцію, забезпечуючи фінансову мобільність та збереження капіталу.

Подібні тенденції, хоча й у менш вираженій формі, притаманні всьому східноєвропейському регіону. Висока функціональна роль криптоактивів зумовлює значну чутливість ринку до будь-яких змін у правовому полі. Регламент MiCA трансформує фрагментоване національне законодавство в єдину наднаціональну модель, встановлюючи уніфіковані стандарти регулювання [2; 9].

Зважаючи на складність переходу до єдиних стандартів протидії відмиванню коштів, стаття 143(3) MiCA передбачає механізм перехідного періоду (*grandfathering*) [21]. Згідно з цією нормою, держави-члени ЄС мають право дозволити компаніям, що легально функціонували до 30 грудня 2024 р., продовжувати діяльність без ліцензії постачальника послуг у сфері криптоактивів (CASP) на строк до 18 місяців – тобто до 1 липня 2026 р. [9]. Однак практична реалізація цієї норми виявила відсутність регуляторної єдності в межах ЄС. Різна тривалість перехідних етапів

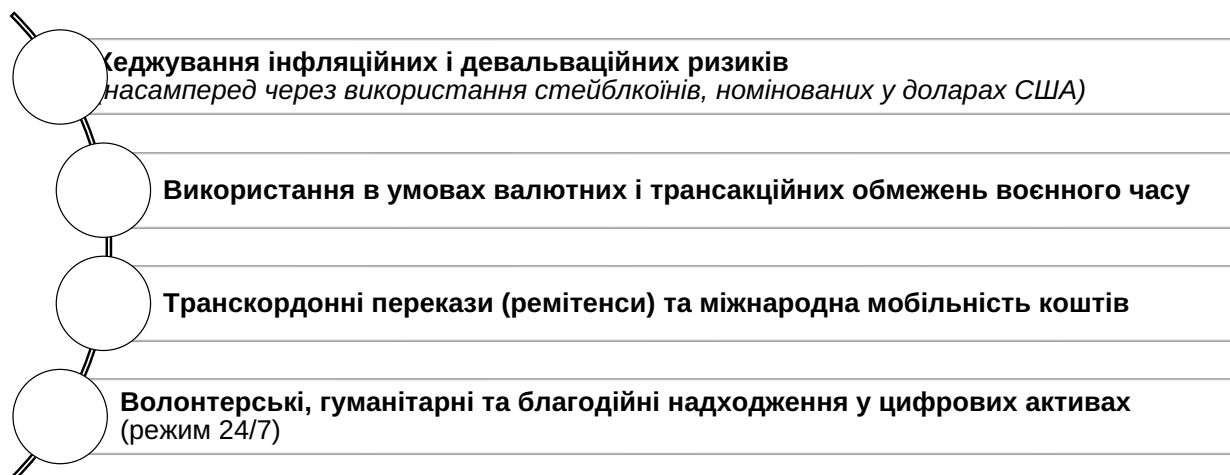

Рис. 2. Основні макроекономічні та функціональні чинники поширення криптоактивів в Україні

Джерело: сформовано авторами

пів спричинила нерівномірне навантаження на суб'єктів ринку, що створює передумови для регуляторного арбітражу навіть усередині єдиного європейського простору (табл. 2).

Як свідчать дані табл. 2, країни ЄС обрали диференційовані стратегії переходу на стандарти MiCA, що безпосередньо вплинуло на конкурентні умови для постачальників послуг у цей період [9]. Найбільш показовим прикладом прискореної імплементації є Литва. До набрання чинності регламентом країна була одним із провідних юрисдикційних хабів Європи. Наприкінці 2022 року кількість криптокомпаній тут сягнула 850 завдяки спрощеній реєстрації та ліберальному середовищу. Проте в межах MiCA Литва застосувала жорсткий підхід, обмеживши перехідний період адаптації до шести місяців [9; 23].

Нові вимоги до авторизації CASP (Crypto-Asset Service Providers) суттєво підвищили бар'єри входу. Йдеться про необхідність формування статутного капіталу (50–150 тис. євро), впровадження систем IT-аудиту відповідно до регламенту DORA, створення систем корпоративного управління та підтвердження реальної операційної присутності (substance) в юрисдикції [9]. Результатом стало різке скорочення ринку: протягом 2025 року Банк Литви отримав лише 102 заявки від 55 компаній, а станом на січень 2026 року ліцензії отримали лише 3 суб'єкти. Це вказує на стрімку консолідацію ринку та вихід з нього дрібних гравців [23].

На протипагу Литві, Польща обрала модель максимально тривалого адаптаційного періоду – до 1 липня 2026 року. Це дозволило понад 1300 зареєстрованим провайдерам продовжувати діяльність у межах попереднього ліберального режиму VASP. Хоча такий підхід тимчасово послабив регуляторний тиск, він водночас відтермінував необхідну структурну перебудову,

що створює ризики різкої корекції ринку після завершення «перехідного вікна» [9; 24].

За оцінками Європейської Комісії, легалізація діяльності відповідно до MiCA потребує від суб'єктів значних інвестицій: від 2,8 до 16,5 млн євро одноразових витрат на комплаєнс та до 24 млн євро щорічних витрат на підтримку капіталу й аудит [2; 9]. У цьому контексті критичного значення набувають RegTech-рішення на основі штучного інтелекту. Автоматизація AML/KYC-процедур та моніторингу транзакцій дозволяє CASP знизити операційні витрати на 40–60 %, що є особливо актуальним для ринків Східної Європи з обмеженими ресурсами.

Орієнтуючись на стандарти MiCA та FATF, Україна розбудовує нормативну базу ринку віртуальних активів [9; 22]. Чинний Закон № 2074-IX визначає правову термінологію, проте зберігає виключний статус гривні як єдиного платіжного засобу [12; 25]. Водночас повноцінний запуск ринку відтерміновано до моменту законодавчого врегулювання питань оподаткування, що є основною інституційною перешкодою на поточному етапі [18; 25].

Транскордонна природа та анонімність криптооперацій створюють умови для податкового арбітражу та ухилення від оподаткування [26, с. 83]. Проект закону № 10225-д пропонує комплексну фіскальну модель, спрямовану на виведення ринку з тіні. Однак життєздатність легального сегмента залежить від сукупної вартості операцій для користувача. Для порівняння: середня плата за еквайринг в Україні становить близько 1,25 % [27; 28], тоді як у мережі Solana базова комісія становить 5000 одиниць мінімального номіналу за підпис плюс опціональна пріоритетна комісія [20].

Якщо сумарні витрати на комплаєнс та податкове навантаження суттєво перевищать вартість альтернативних P2P-каналів чи децентралізованих бірж (DEX), це стиму-

Таблиця 2

Імплементація перехідних періодів (grandfathering) для криптовалютних провайдерів за регламентом MiCA в країнах Європи

Тривалість переходу	Кінцевий термін дії VASP	Держави-члени ЄС
6 місяців	30 червня 2025 р.	Фінляндія, Латвія, Литва, Угорщина, Нідерланди, Словенія
9 місяців	30 вересня 2025 р.	Швеція
12 місяців	31 грудня 2025 р.	Німеччина, Ірландія, Греція, Іспанія, Австрія, Словаччина, Ліхтенштейн (ЄЕЗ)
18 місяців	1 липня 2026 р.	Польща, Румунія, Франція, Італія, Чехія, Данія, Естонія, Люксембург, Мальта, Кіпр, Болгарія

Джерело: сформовано авторами на основі [17; 22]

Таблиця 3

Сценарії імплементації моделі регулювання ринку віртуальних активів в Україні та їх імовірні наслідки

Сценарій	Тривалість перехідного періоду	Податкове навантаження	Ймовірні структурні наслідки для ринку
Жорсткий (литовський тип)	6-12 міс.	23%	Різка звуження кола учасників ринку, висока ймовірність витіснення малих і середніх провайдерів, посилення концентрації легального сегменту.
Гнучкий (адаптаційний)	18 міс.	5% протягом перехідного періоду	Поступова легалізація ринку, вища ймовірність адаптації локальних провайдерів до нових вимог, розширення частки формалізованого сегменту.
Відкладений (польський тип)	Понад 24 міс.	Відсутність повноцінного податкового режиму	Тимчасове розширення кількості учасників ринку з ризиком накопичення структурних дисбалансів і подальшої різкої корекції після завершення перехідного періоду.

Джерело: сформовано авторами на основі [8; 15; 22–23]

люватиме не детінізацію, а подальшу нерегульовану активність. Таким чином, успіх української моделі залежатиме від збалансованості тривалості перехідного періоду та фіскального навантаження. На основі досвіду ЄС виокремлено три сценарії подальшої імплементації регулювання (табл. 3).

Проведений аналіз свідчить, що для України найбільш обґрунтованою є гнучка модель імплементації, яка поєднує помірний за тривалістю перехідний період із заходами фіскального стимулювання на початковому етапі [9; 18]. Такий підхід мінімізує ризики витіснення локальних провайдерів, запобігає надмірній концентрації ринку та водночас перешкоджає накопиченню структурних дисбалансів, характерних для затяжних реформ. У цьому контексті визначального значення набувають не лише формальні параметри нових правил, а й своєчасність, пропорційність та передбачуваність регуляторного переходу.

Досвід країн ЄС демонструє, що жорстка адаптація до МіСА підвищує бар'єри входу, тоді як надмірне відтермінування створює загрозу ринкового «перегріву» з наступною різкою корекцією [9]. Для України імплементація МіСА-подібної моделі не повинна обмежуватися механічним запозиченням європейських норм. Вона має враховувати специфіку транзитної економіки: значну частку неформального обігу криптоактивів, обмежені ресурси локальних суб'єктів для швидкої адаптації до комплаєнс-вимог та необхідність збереження економічної привабливості легального сегмента [11; 12; 18].

Висновки. Результати дослідження підтверджують, що імплементація регламенту МіСА є ключовим чинником трансформації ринків віртуальних активів у Східній Європі. Новий регуляторний режим сприяє прозорості ринку, посилює захист інвесторів та забезпечує інституціоналізацію сектору, проте водночас суттєво збільшує операційні витрати постачальників послуг. Порівняльний аналіз моделей адаптації в ЄС показав, що ефективність реформи залежить не лише від змісту вимог, а й від параметрів перехідного процесу. Зокрема, литовський кейс виявив ризики прискореної адаптації, а польський – загрози надмірного зволікання.

Для України стратегічним завданням є формування такої моделі регулювання, яка забезпечить легалізацію ринку, стабільність податкових надходжень та належний фінансовий моніторинг, не пригнічуючи при цьому інноваційну активність. Найбільш раціональним вбачається підхід, що передбачає поетапне впровадження комплаєнс-вимог, адаптованих до спроможностей локальних провайдерів.

Успішність імплементації МіСА слід розглядати не як суто правовий чи фіскальний акт, а як інструмент забезпечення життєздатності легального сегмента фінансового ринку. Здатність держави збалансувати вимоги фінансової безпеки з умовами для розвитку підприємництва визначатиме ефективність майбутньої моделі регулювання віртуальних активів. Перспективи подальших розвідок полягають в оцінці довгострокових структурних ефектів імплементації МіСА для економіки України.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Lytvynenko Y., Biloshapka V. Regulation experience in the cryptocurrency market with a view to improving financial security. *STREDOEVROPSKY VESTNIK PRO VEDU A VYZKUM*. 2026. URL: [https://doi.org/10.65237/2336-3630-2026-1\(1\)-6](https://doi.org/10.65237/2336-3630-2026-1(1)-6) (дата звернення: 14.04.2026).
2. European Commission. A Digital Finance Strategy for the EU [Електронний ресурс]. 2020. URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX:52020DC0591> (дата звернення: 10.04.2026).
3. Ferreira A., Sandner P., Dünser T. Cryptocurrencies, DLT and crypto assets – the road to regulatory recognition in Europe. *SSRN electronic journal*. 2021. URL: <https://doi.org/10.2139/ssrn.3891401> (дата звернення: 14.04.2026).
4. Jiang S., Li X., Wang S. Exploring evolution trends in cryptocurrency study: From underlying technology to economic applications. *Finance Research Letters*. 2021. Vol. 43. Article 101532. DOI: 10.1016/j.frl.2020.101532.
5. Papadimitriou T., Gogas P., Gkatzoglou F. The evolution of the cryptocurrencies market: a complex networks approach. *Journal of computational and applied mathematics*. 2020. T. 376. C. 112831. URL: <https://doi.org/10.1016/j.cam.2020.112831> (дата звернення: 14.04.2026).
6. Cuomo S., Sica F., Toraldo G. Greeks computation in the option pricing problem by means of RBF-PU methods. *Journal of computational and applied mathematics*. 2020. T. 376. C. 112882. URL: <https://doi.org/10.1016/j.cam.2020.112882> (дата звернення: 14.04.2026).
7. Conlon T., Corbet S., Oxley L. The influence of European MiCa regulation on cryptocurrencies. *Global finance journal*. 2024. C. 101040. URL: <https://doi.org/10.1016/j.gfj.2024.101040> (дата звернення: 14.04.2026).
8. Harmonising cryptocurrency regulation in Europe: opportunities for preventing illicit transactions / V. Benson та ін. *European journal of law and economics*. 2024. URL: <https://doi.org/10.1007/s10657-024-09797-w> (дата звернення: 14.04.2026).
9. The Markets in Crypto-Assets regulation (MiCA) and the EU digital finance strategy / D. A. Zetsche та ін. *Capital markets law journal*. 2021. T. 16, № 2. C. 203–225. URL: <https://doi.org/10.1093/cmlj/kmab005> (дата звернення: 14.04.2026).
10. Annunziata F. An overview of the markets in crypto-assets regulation (micar). *SSRN electronic journal*. 2023. URL: <https://doi.org/10.2139/ssrn.4660379> (дата звернення: 14.04.2026).
11. Мухін В. А. Перспективи та виклики впровадження регулювання ринків криптоактивів (MiCA) в Україні. *Право та інновації*. 2025. № 1 (49). С. 118–123. DOI: 10.37772/2518-1718-2025-1(49)-15.
12. Vysochyn Y. Regulation of cryptocurrency use in Ukraine and worldwide. *Economics. Finances. Law*. 2025. T. 6/2025, № -. С. 26–29. URL: <https://doi.org/10.37634/efp.2025.6.5> (дата звернення: 14.04.2026).
13. Нанавов А. С., Близнюк М. О. Cryptocurrency regulation in the eu and ukraine: a comparative analysis of approaches and their impact on economic stability. *Scientific bulletin of kherson state university. series economic sciences*. 2025. № 55. С. 44–51. URL: <https://doi.org/10.32999/ksu2307-8030/2025-55-7> (дата звернення: 14.04.2026).
14. Tsvyietkov A. Legal regulation of cryptocurrencies in Europe: challenges of harmonisation and development prospects. *Scientific journal of the national academy of internal affairs*. 2024. T. 29, № 4. С. 47–60. URL: <https://doi.org/10.56215/naia-herald/4.2024.47> (дата звернення: 14.04.2026).
15. Chainalysis. The 2025 Global Crypto Adoption Index [Електронний ресурс]. 2025. URL: <https://www.chainalysis.com/blog/2025-global-crypto-adoption-index/> (дата звернення: 10.04.2026).
16. Chainalysis. The 2023 Global Crypto Adoption Index [Електронний ресурс]. 2023. URL: <https://www.chainalysis.com/blog/2023-global-crypto-adoption-index/> (дата звернення: 10.04.2026).
17. Chainalysis. The 2024 Global Crypto Adoption Index [Електронний ресурс]. 2024. URL: <https://www.chainalysis.com/blog/2024-global-crypto-adoption-index/> (дата звернення: 10.04.2026).
18. Проект Закону про внесення змін до Податкового кодексу України та деяких інших законодавчих актів України щодо врегулювання обороту віртуальних активів в Україні : законопроект № 10225-д від 24.04.2025 р. / Верховна Рада України [Електронний ресурс]. URL: <https://itd.rada.gov.ua/billinfo/Bills/Card/56271> (дата звернення: 10.04.2026).
19. Куц О. Регулювання криптовалю в Україні: корупція, тіньова економіка та 50 млрд дол. США поза оподаткуванням [Електронний ресурс] / *ZN.UA*. 13 жовтня 2025 р. URL: <https://zn.ua/eng/regulating-crypto-in-ukraine-corruption-the-shadow-economy-and-50-billion-untaxed.html> (дата звернення: 10.04.2026).
20. Fees / Solana Documentation [Електронний ресурс]. URL: <https://solana.com/docs/core/fees> (дата звернення: 06.04.2026).
21. ESMA. List of grandfathering periods decided by Member States under Article 143(3) of Regulation (EU) 2023/1114 (MiCA) [Електронний ресурс]. URL: https://www.esma.europa.eu/sites/default/files/2024-12/List_of_MiCA_grandfathering_periods_art._143_3.pdf (дата звернення: 10.04.2026).

22. FATF. Targeted update on implementation of the FATF standards on virtual assets and virtual asset service providers: targeted report on stablecoins and unhosted wallets [Електронний ресурс]. 2026. URL: <https://www.fatf-gafi.org/content/dam/fatf-gafi/publications/targeted-report-on-stablecoins-and-unhosted-wallets.pdf.coredownload.inline.pdf> (дата звернення: 10.04.2026).

23. Bank of Lithuania, Ministry of Finance and FCIS. Lithuanian authorities: requirements for crypto-asset companies must be tightened immediately [Електронний ресурс]. URL: <https://www.lb.lt/en/news/lithuanian-authorities-requirements-for-crypto-asset-companies-must-be-tightened-immediately> (дата звернення: 10.04.2026).

24. Woźniak Legal. Poland's MiCA deadline looms: no CASP law, no licenses after 1 July 2026 [Електронний ресурс]. URL: <https://wozniaklegal.com/en/news-and-insight/500/polands-mica-deadline-looms-no-casp-law-no-licenses-after-1-july-2026.html> (дата звернення: 10.04.2026).

25. Про віртуальні активи : Закон України від 17.02.2022 № 2074-IX : станом на 15 листоп. 2024 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2074-20#Text> (дата звернення: 13.04.2026).

26. Литвиненко І. Оподаткування криптовалют: реалії та перспективи. *Фінансові інструменти та стратегії післявоєнного відродження України* : збірник наукових матеріалів Міжнародної науково-практичної конференції (Київ, 15 трав. 2025 р.). Київ : КНЕУ, 2025. С. 83–85.

27. Комісія інтерчейндж та плата за еквайринг у 2 кв. 2025 року / Національний банк України [Електронний ресурс]. 03.09.2025. URL: <https://bank.gov.ua/ua/news/all/komisiya-intercheyndj-ta-plata-za-ekvayring-u-2-kv-2025-roku> (дата звернення: 05.04.2026).

28. Комісія інтерчейндж та плата за еквайринг у 4 кв. 2024 року / Національний банк України [Електронний ресурс]. 20.02.2025. URL: <https://bank.gov.ua/ua/news/all/komisiya-intercheyndj-ta-plata-za-ekvayring-u-4-kv-2024-roku> (дата звернення: 10.03.2026).

REFERENCES:

1. Lytvynenko, Y., & Biloshapka, V. (2026). Regulation experience in the cryptocur Lytvynenko Y., Biloshapka V. (2026) Regulation experience in the cryptocurrency market with a view to improving financial security. *Středoevropský věstník pro vědu a výzkum*, vol. 1(1), pp. 6. Available at: [https://doi.org/10.65237/2336-3630-2026-1\(1\)-6](https://doi.org/10.65237/2336-3630-2026-1(1)-6)

2. European Commission (2020) A digital finance strategy for the EU. Available at: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX:52020DC0591>

3. Ferreira A., Sandner P., Dünser T. (2021) Cryptocurrencies, DLT and crypto assets – the road to regulatory recognition in Europe. *SSRN Electronic Journal*. Available at: <https://doi.org/10.2139/ssrn.3891401>

4. Jiang S., Li X., Wang S. (2021) Exploring evolution trends in cryptocurrency study: From underlying technology to economic applications. *Finance Research Letters*, vol. 43, Article 101532. Available at: <https://doi.org/10.1016/j.frl.2020.101532>

5. Papadimitriou T., Gogas P., Gkatzoglou F. (2020) The evolution of the cryptocurrencies market: A complex networks approach. *Journal of Computational and Applied Mathematics*, vol. 376, pp. 112831. Available at: <https://doi.org/10.1016/j.cam.2020.112831>

6. Cuomo S., Sica F., Toraldo G. (2020) Greeks computation in the option pricing problem by means of RBF-PU methods. *Journal of Computational and Applied Mathematics*, vol. 376, pp. 112882. Available at: <https://doi.org/10.1016/j.cam.2020.112882>

7. Conlon T., Corbet S., Oxley L. (2024) The influence of European MiCA regulation on cryptocurrencies. *Global Finance Journal*, pp. 101040. Available at: <https://doi.org/10.1016/j.gfj.2024.101040>

8. Benson V. et al. (2024) Harmonising cryptocurrency regulation in Europe: Opportunities for preventing illicit transactions. *European Journal of Law and Economics*. Available at: <https://doi.org/10.1007/s10657-024-09797-w>

9. Zetzsche D. A. et al. (2021) The Markets in Crypto-Assets regulation (MiCA) and the EU digital finance strategy. *Capital Markets Law Journal*, vol. 16(2), pp. 203-225. Available at: <https://doi.org/10.1093/cmjlj/kmab005>

10. Annunziata F. (2023) An overview of the Markets in Crypto-Assets Regulation (MiCAR). *SSRN Electronic Journal*. Available at: <https://doi.org/10.2139/ssrn.4660379>

11. Mukhin V. A. (2025) Perspektyvy ta vyklyky vprovadzhennia rehulivannia rynkiv kryptoaktyviv (MiCA) v Ukraini [Perspectives and challenges of implementing the regulation of crypto-assets markets (MiCA) in Ukraine]. *Pravo ta innovatsii – Law and Innovations*, vol. (1), pp. 118-123. Available at: [https://doi.org/10.37772/2518-1718-2025-1\(49\)-15](https://doi.org/10.37772/2518-1718-2025-1(49)-15)

12. Vysochyn Y. (2025) Rehulivannia vykorystannia kryptovaliut v Ukraini ta sviti [Regulation of cryptocurrency use in Ukraine and worldwide]. *Ekonomika. Finansy. Pravo – Economics. Finances. Law*, vol. 6, pp. 26-29. Available at: <https://doi.org/10.37634/efp.2025.6.5>

13. Nanavov A. S., Blyzniuk M. O. (2025) Cryptocurrency regulation in the EU and Ukraine: A comparative analysis of approaches and their impact on economic stability. *Naukovyi visnyk Khersonskoho derzhavnoho universytetu. Seriya Ekonomichni nauky – Scientific Bulletin of Kherson State University. Series Economic Sciences*, vol. (55), pp. 44-51. Available at: <https://doi.org/10.32999/ksu2307-8030/2025-55-7>
14. Tsvyetkov A. (2024) Pravove rehuliuвання kryptovaliut u Yevropi: vyklyky harmonizatsii ta perspektyvy rozvytku [Legal regulation of cryptocurrencies in Europe: Challenges of harmonisation and development prospects]. *Naukovyi chasopys Natsionalnoi akademii vnutrishnikh sprav – Scientific Journal of the National Academy of Internal Affairs*, vol. 29(4), pp. 47-60. Available at: <https://doi.org/10.56215/naia-herald/4.2024.47>
15. Chainalysis (2025) The 2025 global crypto adoption index. Available at: <https://www.chainalysis.com/blog/2025-global-crypto-adoption-index/> (accessed April 10, 2026)
16. Chainalysis (2023) The 2023 global crypto adoption index. Available at: <https://www.chainalysis.com/blog/2023-global-crypto-adoption-index/> (accessed April 10, 2026)
17. Chainalysis (2024) The 2024 global crypto adoption index. Available at: <https://www.chainalysis.com/blog/2024-global-crypto-adoption-index/> (accessed April 10, 2026)
18. Verkhovna Rada of Ukraine (2025) Proiekt Zakonu pro vnesennia zmin do Podatkovoho kodeksu Ukrainy ta deiakyykh inshykh zakonodavchykh aktiv Ukrainy shchodo vrehuliuвання oborotu virtualnykh aktyviv v Ukraini (zakonoproiekt No. 10225-d) [Draft Law on amendments to the Tax Code of Ukraine and certain other legislative acts of Ukraine regarding the regulation of the turnover of virtual assets in Ukraine (Draft Law No. 10225-d)]. Available at: <https://itd.rada.gov.ua/billinfo/Bills/Card/56271> (accessed April 10, 2026)
19. Kushch O. (2025) Rehuliuвання kryptovaliut v Ukraini: koruptsiia, tinova ekonomika ta \$50 mlrd dol. SSHA poza opodatkovanniam [Regulating cryptocurrencies in Ukraine: Corruption, shadow economy and \$50 billion untaxed]. *ZN.UA*. Available at: <https://zn.ua/eng/regulating-crypto-in-ukraine-corruption-the-shadow-economy-and-50-billion-untaxed.html> (accessed April 10, 2026)
20. Solana (n.d.) Fees. *Solana Documentation*. Available at: <https://solana.com/docs/core/fees> (accessed April 6, 2026)
21. European Securities and Markets Authority [ESMA] (2024) List of grandfathering periods decided by Member States under Article 143(3) of Regulation (EU) 2023/1114 (MiCA). Available at: https://www.esma.europa.eu/sites/default/files/2024-12/List_of_MiCA_grandfathering_periods_art._143_3.pdf (accessed April 10, 2026)
22. Financial Action Task Force [FATF] (2026) Targeted update on implementation of the FATF standards on virtual assets and virtual asset service providers: Targeted report on stablecoins and unhosted wallets. Available at: <https://www.fatf-gafi.org/content/dam/fatf-gafi/publications/targeted-report-on-stablecoins-and-unhosted-wallets.pdf.coredownload.inline.pdf> (accessed April 10, 2026)
23. Bank of Lithuania, Ministry of Finance, Financial Crime Investigation Service [FCIS] (n.d.) Lithuanian authorities: Requirements for crypto-asset companies must be tightened immediately. Available at: <https://www.lb.lt/en/news/lithuanian-authorities-requirements-for-crypto-asset-companies-must-be-tightened-immediately> (accessed April 10, 2026)
24. Woźniak Legal (n.d.) Poland's MiCA deadline looms: No CASP law, no licenses after 1 July 2026. Available at: <https://wozniaklegal.com/en/news-and-insight/500/polands-mica-deadline-looms-no-casp-law-no-licenses-after-1-july-2026.html> (accessed April 10, 2026)
25. Verkhovna Rada of Ukraine (2022) Zakon Ukrainy No. 2074-IX. Pro virtualni aktyvy (stanom na 15 lystop. 2024 r.) [Law of Ukraine No. 2074-IX. On virtual assets (as amended up to November 15, 2024)]. Available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2074-20#Text> (accessed April 13, 2026)
26. Lytvynenko I. (2025) Opodatkovannia kryptovaliut: realii ta perspektyvy [Taxation of cryptocurrencies: Realities and prospects]. In *Finansovi instrumenty ta stratehii pislivoiennoho vidrodzhennia Ukrainy: zbirnyk naukovykh materialiv Mizhnarodnoi nauково-praktychnoi konferentsii [Financial instruments and strategies of post-war recovery of Ukraine: Collection of scientific materials of the International scientific and practical conference]*. Kyiv: KNEU, pp. 83-85. (in Ukrainian)
27. National Bank of Ukraine (2025) Komisiia intercheindzh ta plata za ekvairyng u 2 kv. 2025 roku [Interchange fee and acquiring fee in Q2 2025]. Available at: <https://bank.gov.ua/ua/news/all/komisiya-intercheyndj-ta-plata-za-ekvairyng-u-2-kv-2025-roku> (accessed April 5, 2026)
28. National Bank of Ukraine (2025) Komisiia intercheindzh ta plata za ekvairyng u 4 kv. 2024 roku [Interchange fee and acquiring fee in Q4 2024]. Available at: <https://bank.gov.ua/ua/news/all/komisiya-intercheyndj-ta-plata-za-ekvairyng-u-4-kv-2024-roku> (accessed March 10, 2026)

Дата надходження статті: 24.04.2026

Дата прийняття статті: 29.04.2026

Дата публікації статті: 07.05.2026